

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ-TÜSİAD DIŞ POLİTİKA FORUMU

KIBRIS BÜLTENİ (16 Eylül 2008)

Kıbrıs'ta Kapsamlı Müzakereler Başladı

Kıbrıs'ta kapsamlı çözüm müzakereleri 4 yıllık bir aradan sonra yeniden başlamış, Türk ve Rum liderler BM gözetiminde bir araya gelmişlerdir. KKTC Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat ile GKRY lideri Dimitris Hristofyas 3 Eylül'de kapsamlı müzakerelere ilişkin prosedürü belirlemek üzere masaya oturmuş, müzakerelerin ilk ayağının gerçekleştiği 11 Eylül'de de 'yönetim ve güç paylaşımı'na ilişkin konuları görüşmeye başlamışlardır.¹ BM Genel Sekreteri Kıbrıs Özel Danışmanı Alexander Downer müzakerelerin verimli geçtiğini ancak gidilecek daha çok yol olduğunu ifade etmiştir. Downer, 18 Eylül'de yeniden bir araya gelecek olan liderlerin yönetim ve güç paylaşımı konusunu ele almaya devam edeceklerini, sonrasında ise mal-mülk konuları üzerinde görüşmeleri sürdüreceklerini sözlerine eklemiştir.² Müzakerelerde 'her konuda anlaşmadan hiçbir konuda anlaşılmiş sayılmayacağı' ilkesinin benimsendiği açıklanmıştır.³

Görüşmeler tarafların iyi niyetleri çerçevesinde devam etmekle beraber temel konulara ilişkin anlaşmazlıklar sürmektedir. GKRY lideri Hristofyas 3 Eylül'de gerçekleşen görüşmenin başında yaptığı konuşmada, 1977 yılında iki toplumlu, iki bölge federal çözümün kabul edilmesiyle büyük bir taviz verildiğini ve Rumların söz konusu tavizden ileriye gitmeyeceğini belirtmiştir. Hristofyas konfederasyon veya 'bakir doğum' aracılığıyla iki devletin yeni bir ortaklığının kabul edilemeyeceğini ve federal çözümün iki toplumun ortaklığı şeklinde olacağını ifade etmiştir.⁴ Hristofyas'ın 'iki toplumlu, iki bölge' federal çözümden beklentisi "yenilenmiş bir ortaklık" çerçevesinde şekillenmekte, Türk tarafı ise 'iki halkın siyasi eşitliği ile iki kurucu devletin eşit statüsüne' dayanan "yeni bir ortaklık" görüşünü seslendirmektedir.⁵ Türk tarafı iki ayrı 'halk' ve bu halkların siyasi eşitliği üzerine vurgu

¹ "Pazarlık Başladı", *Kıbrıs Gazetesi*, 12 Eylül 2008,

http://www.kibrisgazetesi.com/popup.php/cat/2/news/59022/PageName/Ic_Haberler

² "Kıbrıs'ta Yeni Randevu Tarihi 18 Eylül", *Zaman*, 12 Eylül 2008,

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=737269&title=kibrista-yeni-randevu-tarihi-18-eylul>

³ "Rumların Korktukları Kapının Arkasında", *Yurtsever Kıbrıslı*, 12 Eylül 2008,

http://www.kibrisligazetesi.net/kibrisli/site/tr/main.php?action=article_details&article_id=16024

⁴ "Kıbrıs'ta Daha İlk Temasta Federasyon Çatlağı Belirdi", *Radikal*, 5 Eylül 2008,

<http://www.radikal.com.tr/Default.aspx?aType=HaberDetay&ArticleID=897147&Date=05.09.2008&CategoryID=100>

⁵ "Talat ve Hristofyas, 11 Eylül için Buluşuyor", *Milliyet*, 3 Eylül 2008,

<http://www.milliyet.com.tr/Yazdir.aspx?aType=HaberDetayPrint&ArticleID=986111>

yapmakta, Rum tarafı ise Kıbrıslıların oluşturduğu iki toplumlu, iki bölgeli ‘tek egemenlik’ ve ‘tek vatandaşlık’ içeren bir federal çözümü savunmaktadır.⁶ KKTC lideri Talat, Hrisofyas’ın ‘taviz verildiği’ yönündeki ifadelerini talihsizlik olarak değerlendirmiş, süreç içerisinde esneklik göstermeden anlaşmanın mümkün olmayacağını belirtmiştir.

Anlaşmazlık noktalarından birini de Garanti ve İttifak Anlaşmaları oluşturmaktadır. Türk tarafı Garanti ve İttifak Anlaşmaları’nın devam etmesi gerektiğini, uluslararası anlaşma olarak tüm tarafların kabul etmesi halinde anlaşmanın değişebileceğini, aksi takdirde anlaşmanın değişmeyeceği görüşünü vurgulamaktadır. Yaptığı konuşmada Talat, 1960 Garanti ve İttifak Anlaşmaları’nın devamının bir anlaşmanın gerekli unsuru olduğuna dikkat çekmiş, bir tarafın diğeri üzerinde yetki ileri sürmemesine ve gerek Kıbrıs’ta gerekse Türkiye ile Yunanistan arasında denge kurulmasına önem verdiklerini belirtmiştir.⁷ Rum tarafı ise, Garanti Anlaşmaları’nın kaldırılmasını ve Türk askerinin Ada’dan ayrılmasını savunmaktadır. Çözümün AB çerçevesinde olması gerektiğini savunan görüşe göre, AB üyesi bir ülkede AB dışında başka bir garantiye ihtiyaç bulunmamaktadır.⁸ Rum tarafı Türkiye’nin AB üyeliği ve yükümlülükleri üzerine vurgu yaparak Türkiye’den soruna ilişkin yapıcı bir tutum beklentisini ifade ederken⁹, Talat AB’nin GKRY’nin tüm adayı temsilen üye olmasından sonra taraf haline geldiğini belirtmektedir. Talat, AB üyesi olan GKRY’nin üye devletlerin desteğine sahip olması ve AB’nin üyelerinin çıkarları lehinde hareket etmesiyle Kıbrıs meselesinde olumlu rol oynayamayacağını ifade etmektedir.¹⁰

1974 sonrasında Türkiye’den Kıbrıs’a gelenlere ilişkin olarak, GKRY lideri Hristofyas 50 bin kişiye kalma izni verilebileceğini, geri kalanının ise adayı terk etmesi gerektiğini belirtmektedir.¹¹ Türk tarafı ise, tüm KKTC vatandaşlarının mevcut statüde devam edeceğini ve yeni bir anlaşmayla kurulacak devletin vatandaşlarını belirleyecek kriterlerin de söz konusu vatandaşları kapsayacak şekilde oluşturulması gerektiğini savunmaktadır. Sorunun

“Kıbrıs’ta Aynı Film”, *Milliyet*, 4 Eylül 2008,

<http://www.milliyet.com.tr/Yazdir.aspx?aType=HaberDetayPrint&ArticleID=986536>

⁶ Siyasi eşitliğin Kıbrıs Türk halkı için önemine vurgu yapan Talat, konunun yönetim ve güç paylaşımı alanlarında öne çıkacağını belirtmiştir. Talat, Kıbrıs Türk halkının kullanacağı yetkiler üzerinde durduklarını, güç paylaşımı ve federal düzeydeki yetkilere ilişkin çalışmalarla sürece başladıklarını ifade etmiştir.

“Rumların Korktukları Kapının Arkasında”, *Yurtsever Kıbrıslı*, 12 Eylül 2008,

http://www.kibrisligazetesi.net/kibrisli/site/tr/main.php?action=article_details&article_id=16024

⁷ “Günaydın Galimeral!”, *Yurtsever Kıbrıslı*, 10 Eylül 2008,

http://www.kibrisligazetesi.net/kibrisli/site/tr/main.php?action=article_details&article_id=15653

⁸ “Hristofyas: Garantörlük Kalkmalı”, *NTVMSNBC*, 3 Eylül 2008,

<http://www.ntvmsnbc.com/news/458118.asp>

⁹ “Kipriyanu: Müzakereler Kolay Geçmeyecek”, *NTVMSNBC*, 8 Eylül 2008,

<http://www.ntvmsnbc.com/news/458631.asp>

“Rum Bakan: Kıbrıs’ta Çözüm Olmazsa AB Zor”, *Dünya Bülteni*, 14 Eylül 2008,

http://www.dunyabulteni.net/news_detail.php?id=52975

¹⁰ “Talat: AB Kıbrıs Konusunda Taraf”, *Radikal*, 6 Eylül 2008,

<http://www.radikal.com.tr/Default.aspx?aType=Detay&ArticleID=897410&Date=16.09.2008&CategoryID=81>

“Talat: AB Kıbrıs Müzakerelerine Müdahale Etmesin”, *Deutsche Welle*, 11 Eylül 2008,

<http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,3634145,00.html>

¹¹ “Anavatanın Ayrılma Zamanı”, *Aksam*, 6 Eylül 2008,

<http://www.aksam.com.tr/haber.asp?a=128904.5&tarih=06.09.2008>

insan hakları boyutuna vurgu yapılarak, uzun süredir KKTC'nin vatandaşı olarak hayatlarını sürdüren kişilerin zor kullanılarak başka bir ülkeye gönderilemeyeceği ifade edilmektedir.¹²

Son tahlilde tarafların çözüme yönelik olumlu adımlar attığını ancak temel konulardaki anlaşmazlıkların sürdüğünü söylemek mümkündür. Adil, kalıcı ve kapsamlı bir çözüme ulaşılmasının önünde uzun ve zorlu bir süreç bulunmaktadır.

¹² “Nami: Müzakere Sürecini Baltalamaya Çalışanlar Var”, *AB Haber*, 9 Ağustos 2008,

<http://www.abhaber.com/ozelhaber.php?id=1445>

KKTC lideri Talat yaptığı açıklamada Türkiyeli göçmenler konusunun sürekli gündeme getirildiğini ancak 35-40 yıldır ülkede yaşayan vatandaşların müzakere konusu yapılmayacağını ifade etmiştir.

“Kıbrıs Buluşması Sosyal İçerikli”, *BBCTurkish*, 7 Mayıs 2008,

http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2008/05/080507_cyprus_meeting.shtml